

ZGROMADZENIE MIĘDZYPARLAMENTARNE WSPÓLNOT EUROPEJSKICH

(Tzw. Parlament Europejski)

I. GENEZA

Po upadku koncepcji utworzenia Europejskiej Wspólnoty Obronnej, gdy okazało się, że droga integracji politycznej Europy zachodniej nie cieszy się poparciem tamtejszej opinii publicznej, podjęto energiczne prace zmierzające do integracji na polu gospodarczym¹. Prace te, poparte pod koniec 1954 r. przez Wspólne Zgromadzenie Europejskiej Wspólnoty Węgla i Stali (EWWS), podjęte zostały równocześnie przez rząd belgijski, z ministrem spraw zagranicznych M. Spaakiem na czele, oraz przez rząd holenderski, który przedstawił — w formie tzw. planu Beyena — projekt technicznej realizacji wspólnoty ekonomicznej. Plan ten, przewidujący utworzenie unii celnej, został przedłożony rządowi wszystkich państw EWWS i pozytywnie przez nie przyjęty.

Na początku czerwca 1955 r. odbyła się w Messynie konferencja ministrów spraw zagranicznych państw członkowskich EWWS w celu omówienia gospodarczej integracji tych krajów. Na konferencji osiągnięto porozumienie co do celowości utworzenia wspólnego rynku i podjęto decyzję o rozpoczęciu prac nad przygotowaniem planu tej integracji. Równocześnie stwierdzono potrzebę utworzenia organizacji dla pokojowego wykorzystania energii atomowej i w celu opracowania projektu takiej organizacji powołano komitet złożony z ekspertów i przedstawicieli rządowych.

W końcu listopada 1955 r. komitet ten opracował projekt utworzenia Europejskiej Wspólnoty Energii Atomowej (*Euratom*), wzorowany w dziedzinie instytucjonalnej na EWWS. Pół roku później, 21 IV 1956 r., ogłoszono sprawozdanie z prac nad planem ekonomicznej integracji sześciu państw pod nazwą „raportu Spaaka”. Sprawozdanie to było rozpatrywane przez rządy, a następnie przyjęte za podstawę dalszych rokowań na konferencji ministrów spraw zagranicznych w Wenecji w maju 1956 r. Ostateczny projekt wspólnego rynku, wzorowany w dziedzinie instytucjonalnej również na EWWS, został po wielomiesięcznych dyskusjach opracowany na początku 1957 r. na konferencji rządowej w Brukseli.

¹ Prace w tym kierunku zainicjowała NRF. Już w 1953 r. tzw. Rada Naukowa Ministerstwa Gospodarki NRF opracowała specjalne memoriały uzasadniające potrzebę utworzenia wspólnego rynku.

Projekty Europejskiej Wspólnoty Energii Atomowej (*Euratom*)² oraz Europejskiej Wspólnoty Gospodarczej (EWG)³ zostały podpisane w Rzymie 25 III 1957 r. Po ich pośpiesznym ratyfikowaniu przez wszystkich sygnatariuszy weszły w życie dnia 1 I 1958 r.

Podczas prac nad projektem wyżej wymienionych Wspólnot wyłonił się problem utworzenia dla nich organów parlamentarnych, na wzór organów istniejących w niektórych zachodnioeuropejskich organizacjach międzynarodowych, a przede wszystkim w EWWS. Pierwotnie przewidywano, iż każda Wspólnota będzie miała odrębny organ parlamentarny. W wyniku jednak szeregu akcji podejmowanych od początku lat pięćdziesiątych przez siły federalistyczne Europy zachodniej (zwłaszcza przez Wspólne Zgromadzenie EWWS)⁴, zmierzające do połączenia wszystkich zachodnioeuropejskich zgromadzeń międzyparlamentarnych⁵, ostatecznie podczas podpisywania powyższych układów przyjęto równocześnie dodatkową konwencję, na mocy której ustanowiono m. in. wspólny organ parlamentarny dla EWWS, EWG i *Euratomu*⁶. Konwencja ta nie zawiera statutu tegoż organu. Stwierdza ona jedynie, że trzy Wspólnoty będą miały wspólny organ parlamentarny. Statuty EWG oraz *Euratomu*, wzorowane w poważnym stopniu na statucie EWWS, zawierają jednakowe postanowienia co do organu parlamentarnego. Konwencja zmieniała więc jedynie niektóre postanowienia statutu EWWS dostosowując je do statutów nowo powstałych organizacji.

Przyczyny utworzenia organu parlamentarnego we Wspólnotach były te same co w EWWS. Z jednej strony chodziło o zabezpieczenie państw członkowskich przed nadużywaniem uprawnień przez organy wykonawcze Wspólnot, którym te państwa delegowały część swych praw suwerennych, z drugiej zaś — o utworzenie organu parlamentarnego, który — wobec przewidywanej ponadnarodowej integracji również w innych dziedzinach — torowałby drogę do utworzenia w przyszłości jednego parlamentu państw członkowskich Wspólnot.

Dnia 19 III 1958 r. organ parlamentarny Wspólnot Europejskich odbył pierwszą sesję w Strasburgu, powiększając tym samym liczbę aktualnie istniejących w Europie zachodniej zgromadzeń międzyparlamentarnych do

² Tekst statutu w: „Zbiór Dokumentów” nr 5/1957.

³ Tekst statutu — jw.

⁴ Por. H. Manzanarès, *Le Parlement Européen*. Paris 1964, s. 179.

⁵ Np. Zgromadzenie Doradcze Rady Europejskiej uchwaliło kilka rezolucji postulujących połączenie go ze Zgromadzeniem Unii Zachodnioeuropejskiej i Wspólnym Zgromadzeniem EWWS, utworzenie na tej podstawie zgromadzenia parlamentarnego dla wszystkich zachodnioeuropejskich organizacji międzynarodowych (por. A. H. Robertson, *The Council of Europe*. London 1961, s. 102 i n.).

⁶ Tekst konwencji w *Treaty Establishing the European Economic Community and Connected Documents. Published by the Secretariat of the Interim Committee for the Common Market and Euratom*. Brussels 1958, s. 351 i n.; A. J. Peaslee, *International Governmental Organizations*, t. I. The Hague 1961, s. 613 i n.

sześciu⁷. W dniu następnym przybrał on nazwę „Europejskiego Zgromadzenia Parlamentarnego”⁸, którą następnie (30 III 1962 r.) zmienił na „Parlament Europejski”.

II. ZAGADNIENIA INSTYTUCJONALNE

1. Skład Parlamentu Europejskiego

W skład Parlamentu Europejskiego, analogicznie do innych zachodnioeuropejskich zgromadzeń międzyparlamentarnych, wchodzi delegaci wybierani przez parlamenty państw członkowskich⁹, zgodnie z ustanowioną dla siebie procedurą¹⁰. Statut EWWS ustanawiał dwa sposoby wybierania delegatów do Wspólnego Zgromadzenia, tj. przez parlamenty lub w drodze bezpośredniego głosowania. W praktyce stosowano wyłącznie sposób pierwszy, tzn. wybieranie delegatów przez parlamenty. Natomiast ujednoczone odnośnie do wspólnego organu parlamentarnego statuty EWWS, EWG i *Euratomu* traktują wybieranie delegatów do tego organu przez parlamenty państw członkowskich jako sposób tymczasowy. Stanowią one, że organ ten opracuje projekt w celu umożliwienia przeprowadzenia wyborów do Parlamentu Europejskiego w drodze powszechnego głosowania bezpośredniego według jednolitej procedury w państwach będących członkami Wspólnot¹¹.

Projekt taki został opracowany przez Komisję Polityczną Europejskiego Zgromadzenia Parlamentarnego i zaaprobowany przez Zgromadzenie w dniu 17 V 1960 r.¹² Następnie został on 20 czerwca tegoż roku przesłany do rad ministrów poszczególnych Wspólnot. Na skutek istniejących sprzeczności interesów gospodarczych i politycznych rady ministrów nie podjęły żadnych rezolucji w tej kwestii, odsuwając na razie realizację powyższej koncepcji.

Projekt przewidywał, że w okresie przejściowym (tj. do końca realizacji

⁷ Są to: Zgromadzenie Doradcze Rady Europejskiej, Rada Nordycka, Zgromadzenie Unii Zachodnioeuropejskiej, Międzyparlamentarna Doradcza Rada Beneluksu, Konferencja Parlamentarzystów NATO. Szerzej na temat zachodnioeuropejskich zgromadzeń międzyparlamentarnych patrz Z. M. Klepacki, *Zgromadzenia parlamentarne w Europie zachodniej*. „Sprawy Międzynarodowe” nr 3/1965, s. 157 i n.

⁸ W NRF i Holandii stosowano termin „Parlament Europejski”.

⁹ Jedynie statut Rady Europejskiej dopuszcza możliwość mianowania członków Zgromadzenia Doradczego obok parlamentów również przez rządy. W praktyce jedynie rząd W. Brytanii mianuje brytyjskich członków Zgromadzenia Doradczego. Por. J. Blondel, *United Kingdom*; patrz K. Lindsay, *European Assemblies. The Experimental Period, 1949—1959*. London — New York 1960, s. 134 i n.

¹⁰ Art. 138, ust. 1 EWG; art. 108, ust. 1 *Euratomu*; art. 21, ust. 1 EWWS.

¹¹ Art. 138, ust. 3 EWG; art. 108, ust. 3 *Euratomu*; art. 21, ust. 3 EWWS.

¹² Rezolucja nr 77 z 17 V 1960 r. „Journal Office des Communautés” 2 czerwca — 27 lipiec 1960.

Wspólnego Rynku) $\frac{1}{3}$ delegatów do Europejskiego Zgromadzenia Parlamentarnego wybierana byłaby — jak dotychczas — przez parlamenty, $\frac{2}{3}$ zaś w wyborach bezpośrednich i powszechnych — za pierwszym razem według ordynacji obowiązujących w poszczególnych krajach członkowskich. Tak utworzone Zgromadzenie uchwaliłoby własną ordynację wyborczą. Pierwsze wybory do zgromadzenia przewidziane zostały w 1962—1963 r.

Według postanowień procedury wyborczej, ustanowionej przez parlamenty państw członkowskich, delegatem do Parlamentu Europejskiego może być zarówno członek izby niższej, jak i wyższej. Jedynie w NRF delegatami mogą być wyłącznie członkowie izby niższej (*Bundestagu*)¹³. We Włoszech i Belgii obie izby wybierają równe liczby delegatów, we Francji¹⁴ i Holandii izby niższe wybierają $\frac{2}{3}$, a izby wyższe $\frac{1}{3}$ delegatów¹⁵.

W Belgii, Holandii i Luksemburgu delegatów do Parlamentu Europejskiego wybiera się proporcjonalnie do siły poszczególnych partii politycznych w parlamentach. Procedura wyborcza przedstawia się następująco: po ustaleniu przez przewodniczących izb (Holandia), prezydium izb (Belgia), parlamentarną komisję spraw zagranicznych (Luksemburg) odpowiedniej ilości foteli dla każdej partii, zgłaszają one swych kandydatów, po czym następuje głosowanie posiadające w istocie charakter formalny. W NRF przy rozdziale foteli stosuje się system Hondta, po czym wybór przebiega jak w wyżej omówionych parlamentach. We Francji i Włoszech stosuje się system większości, tzn. kandydat na delegata musi uzyskać absolutną większość głosów w parlamencie danego kraju. System ten został ustanowiony w celu niedopuszczenia do Parlamentu Europejskiego, jak i innych zachodnioeuropejskich zgromadzeń międzyparlamentarnych, przedstawicieli partii komunistycznych, organizacji lewicowych oraz ugrupowań skrajnie prawicowych. Od strony technicznej wybór przedstawia się następująco: przedstawiciele partii centrowych w kularowych spotkaniach ustalają, proporcjonalnie do siły reprezentowanej w parlamencie, ilość foteli przypadających dla każdej partii. Oczywiście nie bierze się pod uwagę partii wyżej wymienionych. Następnie ofi-

¹³ Według doktryny zachodnioniemieckiej wybieranie członków izby wyższej (*Bundesratu*) na delegatów do Parlamentu Europejskiego nie byłoby zgodne ze statutami Wspólnot. Art. 20 EWWS, art. 137 EWG oraz art. 107 *Euratomu* stwierdzają bowiem, że zgromadzenie składa się z przedstawicieli narodów państw członkowskich. Natomiast członkowie *Bundesratu* nie reprezentują społeczeństwa, lecz poszczególne kraje związkowe.

¹⁴ W IV Republice $\frac{2}{3}$ delegatów do Europejskiego Zgromadzenia Parlamentarnego wybierało Zgromadzenie Narodowe a $\frac{1}{3}$ Senat. Na początku V Republiki do wyboru delegatów dopuszczono także Senat Wspólnoty Francuskiej, który na 36 delegatów wybierał 4, Zgromadzenie Narodowe — 24, Senat — 11. W 1961 r. Senat Wspólnoty Francuskiej został pozbawiony prawa wyboru delegatów i obecnie wybiera się według starej zasady, tj. Zgromadzenie Narodowe $\frac{2}{3}$ delegatów a Senat $\frac{1}{3}$.

¹⁵ Luksemburg posiada jednoizbowy parlament.

cialnie zgłaszana jest wspólna lista kandydatów (Francja) względnie też poszczególne frakcje polityczne zgłaszają, zgodnie z kularowym porozumieniem, odpowiednią liczbę kandydatów (Włochy), po czym następuje głosowanie, podczas którego wszystkie partie biorące udział w porozumieniu głosują blokiem na swych kandydatów. W rezultacie przyjęcia takiej procedury w skład Parlamentu Europejskiego z Francji nie wchodzi komuniści¹⁶, poujadysci oraz ugrupowania skrajnie prawicowe, z Włoch natomiast komuniści, socjaliści Nenniego, neofaszyści. Wyeliminowanie z udziału w Parlamencie Europejskim przedstawicieli wyżej wymienionych partii politycznych pozabawia go charakteru reprezentatywnego¹⁷.

Liczba delegatów wysyłanych do Parlamentu Europejskiego, podobnie jak do innych zachodnioeuropejskich zgromadzeń międzyparlamentarnych¹⁸, nie jest jednolita i nie zależy od uznania wysyłającego państwa. Ustalona jest ona ściśle w statutach Wspólnot, a wielkość jej zależy od szeregu czynników, przede wszystkim od liczby ludności, potencjału gospodarczego, roli, jaką dane państwo odgrywa na arenie międzynarodowej¹⁹. Poszczególne państwa członkowskie posiadają następującą ilość miejsc w Parlamencie Europejskim: Francja, NRF, Włochy po 36, Belgia i Holandia po 14, Luksemburg — 6²⁰.

¹⁶ We Francji komuniści kilkakrotnie zgłaszali swych kandydatów na członków Parlamentu Europejskiego, nie uzyskiwali jednak wymaganej liczby głosów.

¹⁷ Wobec braku odpowiednich danych odnośnie do Parlamentu Europejskiego obrazujemy brak reprezentatywności na przykładzie wybieranego na prawie że analogicznych zasadach — wspólnego Zgromadzenia EWWS. W 1954 r. np. na skutek niedopuszczenia do Zgromadzenia przedstawicieli partii lewicowych i ugrupowań skrajnie prawicowych, jego członkowie reprezentowali faktycznie zaledwie 68% ludności państw członkowskich. Gdyby do Wspólnego Zgromadzenia wysyłano delegatów proporcjonalnie do ilości miejsc posiadanych przez poszczególne partie w parlamentach, to z 78 miejsc Zgromadzenia 14—15 przypadłoby w tym samym roku przedstawicielom partii lewicowych (według P. J. G. Kapteyn, *The Common Assembly of the European Coal and Steel Community as a Representative Institution*; patrz K. Lindsay, *op. cit.*, ss. 229—230).

¹⁸ Jedyny wyjątek stanowi Konferencja Parlamentarzystów NATO. W uchwale Konferencji zawierającej jej cele i zasady działania nie ma ustalonej liczby parlamentarzystów dla poszczególnych parlamentów. Mówi ona natomiast o ilości głosów, jaka przysługuje poszczególnym delegacjom. Ilość ta jest równa liczbie głosów, jakie przysługują poszczególnym państwom członkowskim w Zgromadzeniu Doradczym Rady Europejskiej, a USA przyznaje się 36 głosów. W praktyce poszczególne parlamenty wysyłają delegacje liczące przeciętnie 8—10 parlamentarzystów.

¹⁹ Por. W. Hoffmann, *Zusammensetzung und Befugnisse des Parlaments der Europäischen Gemeinschaften*. Bonn 1961, s. 14 i n.; P. Wigny, *L'Assemblée Parlementaire dans l'Europe des six*. Luxembourg 1958, s. 79 i n.; H. Manzanarès, *op. cit.*, s. 52; K. Carstens, *Das Recht des Europarats*. Berlin 1956, s. 117.

²⁰ Omawiany projekt wyborów Parlamentu Europejskiego w drodze powszechnego głosowania bezpośredniego proponował trzykrotne zwiększenie liczby jego członków, tj. do 426.

W Parlamencie Europejskim, w przeciwieństwie do innych zgromadzeń międzyparlamentarnych, nie ma instytucji zastępcy członka²¹.

Jeśli chodzi o sprawę łączenia mandatu członka Wspólnego Zgromadzenia EWWS i Parlamentu Europejskiego z mandatem członka innych zachodnioeuropejskich zgromadzeń międzyparlamentarnych, to przedstawia się ona następująco.

W pierwszych latach istnienia Wspólnego Zgromadzenia (1952—1955), w wyniku zaleceń protokołu o współpracy pomiędzy Radą Europejską a EWWS²², ponad połowa delegatów do Wspólnego Zgromadzenia zasiadała równocześnie w Zgromadzeniu Doradczym Rady Europejskiej. W latach następnych w tym zakresie zaznaczyła się stała tendencja spadkowa. Podczas rokowań nad utworzeniem wspólnego organu parlamentarnego dla trzech Wspólnot Zgromadzenie Doradcze Rady Europejskiej oraz Zgromadzenie Unii Zachodnioeuropejskiej podjęły rezolucje zalecające łączenie przez jedną osobę funkcji delegata do tych trzech zgromadzeń. W rezolucji podjętej przez rządy sześciu państw w dniu 9 VII 1956 r. uzgodniono, że połowa delegatów do tegoż organu winna równocześnie zasiadać w Zgromadzeniu Doradczym²³, a tym samym i w Zgromadzeniu Unii Zachodnioeuropejskiej²⁴. Zasada ta nie została jednak włączona do układów rzymskich, które całkowicie pominęły to zagadnienie. W praktyce postanowienia zawarte w powyższej rezolucji nie są przestrzegane od początku istnienia Parlamentu Europejskiego, przy czym obserwuje się stały spadek liczby członków Parlamentu Europejskiego, będących równocześnie członkami Zgromadzenia Doradczego. W 1963 r. np. liczba ta wynosiła zaledwie 7 osób, co stanowiło blisko 5% wszystkich członków Parlamentu Europejskiego.

Odmiennie przedstawia się natomiast problem reelekcji członków Parlamentu Europejskiego. Podobnie jak we Wspólnym Zgromadzeniu²⁵, przecięt-

²¹ Członkowie Parlamentu Europejskiego z krajów Beneluksu podejmowali kilkakrotnie próby mające na celu doprowadzenie do ustanowienia instytucji zastępcy członka, na razie jednak bez rezultatu. Por. A. Boisson, *L'Assemblée des communautés européennes*. Paris 1958, s. 12 i n.; H. Manzanarès, *op. cit.*, s. 77 i n.

²² Art. 1 protokołu stwierdzał: „Wzywa się rządy państw członkowskich, aby zalecili swoim parlamentom udzielanie priorytetu, przy desygnowaniu członków Zgromadzenia, deputowanym do Zgromadzenia Doradczego Rady Europejskiej” (tekst protokołu w: *Prawo międzynarodowe i historia dyplomatyczna. Wybór dokumentów* pod red. L. Gelberga, Warszawa 1960 t. III, s. 452 i n.; *European Yearbook 1955 t. I*, s. 450 i n.).

²³ Wg H. Manzanarès, *op. cit.*, s. 57.

²⁴ Na podstawie art. 5 protokołu w sprawie zmiany i uzupełnienia Paktu Brukselskiego członkami Zgromadzenia Unii Zachodnioeuropejskiej są przedstawiciele państw członkowskich Unii w Zgromadzeniu Doradczym Rady Europejskiej.

²⁵ W 1958 r. na 78 członków Wspólnego Zgromadzenia EWWS 29 pełniło tę funkcję bez przerwy od chwili powstania Zgromadzenia, tj. od 1952 r.

nie aż około 80% członków Parlamentu Europejskiego, którym wygasł mandat, jest ponownie wybieranych do tego organu. W kwietniu 1962 r. np. na 140 członków 66 piastowało tę godność od chwili powstania Parlamentu Europejskiego, tj. od marca 1958 r., z tych zaś 11 stale zasiadało również we Wspólnym Zgromadzeniu EWWS (1952—1958).

Zgodnie ze statutami Wspólnot członkowie Parlamentu Europejskiego są przedstawicielami ludności państw członkowskich²⁶. W związku z tym nie mogą oni otrzymywać żadnych instrukcji ani od rządów, ani parlamentów, nie są przed nimi odpowiedzialni, nie są zobowiązani do zdawania sprawozdań ze swej działalności, nie mogą być przez nikogo odwołani, mają prawo przemawiania w imieniu społeczeństwa. Każdy z członków posiada jeden głos i głosuje według swojego uznania. Członkowie Parlamentu Europejskiego zasiadają nie w porządku alfabetycznym swych nazwisk, jak to przyjęto w większości zgromadzeń zachodnioeuropejskich²⁷, lecz w zespołach, frakcjach politycznych, do których wchodzi parlamentarzyści z różnych krajów należący do tej samej lub zbliżonej programem partii politycznej. Biorąc pod uwagę fakt niedopuszczania do Parlamentu Europejskiego przedstawicieli partii lewicowych i ugrupowań skrajnie prawicowych oraz rolę partii politycznych w wyborach członków Parlamentu, trudno uznać ich za reprezentantów ogółu ludności państw członkowskich. W istocie są oni przedstawicielami pewnego, acz poważnego odłamu społeczeństwa, kierunków politycznych, reprezentowanych przez partie, których są członkami²⁸.

Członkowie Parlamentu Europejskiego posiadają immunitety i przywileje podobne do immunitetów parlamentarnych państw członkowskich Wspólnot. Na mocy art. 8 i 9 protokołu w sprawie immunitetów i przywilejów²⁹ członkowie Parlamentu nie mogą być sędownie poszukiwani, ścigani, zatrzymywani podczas wykonywania swych funkcji. Postanowienia te nie mają zastosowania, gdy członek Parlamentu Europejskiego został ujęty w czasie popełniania przestępstwa. Wobec członków, udających się lub wracających z posiedzeń Parlamentu, nie mogą być zastosowane również żadne restrykcje administracyjne. Posiadają oni szereg przywilejów w dziedzinie celnej oraz walutowej (art. 7). Każdy kraj członkowski w uzasadnionych wypadkach ma prawo wy-

²⁶ Art. 137 EWG, art. 20 EWWS, art. 107 *Euratomu*.

²⁷ Jedynie delegaci na Konferencję Parlamentarzystów NATO zasiadają w zespołach narodowych.

²⁸ Tezę tę potwierdza praktyka wykształcona w trakcie działalności zachodnioeuropejskich zgromadzeń międzyparlamentarnych. Jest mianowicie przyjęte, że członek zgromadzenia występujący z partii, która wystawiła jego kandydaturę w parlamencie, składa równocześnie mandat członka zgromadzenia. W 1958 r. np. poseł Elbrächer występując z *Deutsche Partei* złożył mandat członka Zgromadzenia Doradczego Rady Europejskiej (wg D. Sperling, *Der parlamentarische Charakter Europäischer Versammlungen*. Sythoff-Leiden 1961).

²⁹ Tekst protokołu, podpisanego 25 III 1957 r., znajduje się w aneksach traktatów ustanawiających EWG i *Euratom*.

stąpić do Parlamentu Europejskiego z wnioskiem o uchylenie immunitetu w odniesieniu do jego członka. Parlament Europejski, po rozpatrzeniu sprawy przez specjalną komisję, może uchylić immunitet członka³⁰.

2. Struktura Parlamentu Europejskiego

Parlament Europejski posiada kilkanaście organów. Do nich należą:

A. Prezydium³¹. Jest jedynym organem przewidzianym przez statuty Wspólnot³² (inne organa zostały utworzone z inicjatywy samego Parlamentu Europejskiego). Składa się ono z przewodniczącego i ośmiu wiceprzewodniczących wybranych spośród członków Parlamentu Europejskiego. Prezydium posiada następujące kompetencje: mianuje Sekretarza Generalnego, określa skład i organizację Sekretariatu Parlamentu po konsultacji z odpowiednimi komisjami Parlamentu, określa liczbę urzędników i obsługi technicznej Sekretariatu, ich pozycję administracyjną i ekonomiczną oraz dokonuje podziału na kategorie zgodnie z protokołem o przywilejach i immunitetach; przedstawia Parlamentowi Europejskiemu kandydatury członków poszczególnych jego komisji. Przewodniczący Prezydium posiada ponadto szereg obowiązków o charakterze administracyjnym i reprezentacyjnym: otwiera, przewodniczy i zamyka sesje Parlamentu, kieruje opracowaniem porządku dziennego, przewodniczy Komisji Przewodniczących, przekazuje organom wykonawczym oraz radom ministrów Wspólnot zapytania poselskie, przesyła Radzie Europejskiej roczne sprawozdania z działalności Parlamentu Europejskiego, reprezentuje Parlament na arenie międzynarodowej. W praktyce przewodniczący obciążony jest niekiedy jeszcze funkcjami politycznymi, których nie przewiduje nawet regulamin³³.

B. Komisje³⁴. Na mocy art. 37, ust. 1, regulaminu Parlamentu Euro-

³⁰ Art. 50 regulaminu Parlamentu Europejskiego. Tekst regulaminu w: *Europäisches Parlament, Jahrbuch 1963/1964* Band I, Luxemburg 1964, s. 265 i n. Szerzej na temat immunitetów i przywilejów członków Zgromadzenia Wspólnego i Parlamentu Europejskiego patrz — J. Lyon, *L'Assemblée commune de la CECA*. Paris 1957, s. 24 i n.; P. J. G. Kapteyn *L'Assemblée commune de la CECA*. Leyde 1962, s. 49 i n.; P. Ginestet, *Le Parlement Européen. Cours donné à la Faculté internationale de droit comparé de Luxembourg. Session de printemps 1962*, s. 83 i n.

³¹ Szerzej na temat Prezydium Wspólnego Zgromadzenia i Parlamentu Europejskiego patrz: P. Ginestet, *op. cit.*, s. 113 i n.; P. J. G. Kapteyn, *op. cit.*, s. 145 i n.; H. Manzanarès, *op. cit.*, s. 90 i n.

³² Art. 140 EWG, art. 24 EWWS, art. 110 *Euratomu*.

³³ Wspólne Zgromadzenie, a obecnie Parlament Europejski, zleca np. przeprowadzanie konsultacji i przekazywanie stanowiska Parlamentu rządów państw członkowskich w kwestii obsady przez nich przewodniczących organów wykonawczych Wspólnot.

³⁴ Szerzej na temat komisji Wspólnego Zgromadzenia i Parlamentu Europejskiego patrz: P. J. G. Kapteyn, *op. cit.*, s. 148 i n.; P. Ginestet, *op. cit.*, s. 95 i n.; H. Manzanarès, *op. cit.*, s. 96 i n.; H. V. Schwierwatter, *Parlament und Hohe Behörde der Montanunion*. Heidelberg 1961, s. 54 i n.

pejskiego może on powoływać stałe lub niestałe komisje i określać ich kompetencje. W 1964 r. Parlament Europejski posiadał następujące komisje stałe: polityczną, spraw zagranicznych, socjalną, wspólnego rynku, ekonomiczno-finansową, energetyczną, transportową, spraw współpracy z krajami słabo rozwiniętymi, badań i kultury, ochrony sanitarnej, budżetowo-administracyjną, prawną, rolną³⁵. Ponadto art. 12 regulaminu ustanawia komisję przewodniczących (prezydialną), składającą się z przewodniczącego i wiceprzewodniczących Parlamentu, przewodniczących komisji i przewodniczących ugrupowań politycznych.

Zadaniem komisji jest badanie spraw przekazanych przez Parlament Europejski lub — w okresie międzysesyjnym — przez jego Prezydium. Niekiedy mogą one otrzymać delegację części uprawnień Parlamentu Europejskiego. Komisje obradują permanentnie cały rok, zbierając się w odstępach 2—3-tygodniowych, przy czym posiedzenia te są tajne. Dla zbadania danego problemu mogą one powoływać podkomisje, grupy robocze. Mogą też zapraszać na posiedzenia reprezentantów organów wykonawczych (komisji EWG, *Euratomu*, Wysokiej Władzy EWWS), przedstawicielskich (rad ministrów), organizacji ekonomicznych, zawodowych w celu wysłuchania ich opinii. Po zbadaniu danego problemu komisja opracowuje specjalny raport, który przedkładany jest na sesji Parlamentu Europejskiego. W praktyce Parlament nie rozpoczyna debaty nad żadnym zagadnieniem bez uprzedniego zasięgnięcia opinii odpowiedniej komisji.

C. Sekretariat³⁶. Statuty EWG oraz *Euratomu* nie mówią nic na temat utworzenia sekretariatu dla poszczególnych Wspólnot jako całości czy dla poszczególnych ich organów. Natomiast statut EWWS w postanowieniach dotyczących wydatków administracyjnych (art. 78, ust. 2) stwierdza, że będą one obejmowały m. in. wydatki sekretariatu Zgromadzenia i sekretariatu Rady. Konwencja w sprawie utworzenia wspólnego organu parlamentarnego dla trzech Wspólnot również nic nie mówi na temat odrębnego sekretariatu tego organu. Tym niemniej, stanowiąc swój regulamin, Parlament Europejski w art. 17 zadecydował, że będzie miał własny sekretariat. Ustanowienie odrębnego sekretariatu, analogicznie do Wspólnego Zgromadzenia miało być wyrazem niezależności organu parlamentarnego od organów wykonawczych i przedstawicielskich. W praktyce Sekretariatem

³⁵ W marcu 1965 r. powołano czternastą komisję — do spraw asocjacji z EWG. Liczba parlamentarzystów z poszczególnych państw zasiadających w komisjach jest proporcjonalna do ilości miejsc posiadanych przez te państwa w Parlamencie Europejskim. Tak np. w skład komisji złożonych z 29 członków wchodzi po 7 parlamentarzystów z Francji, NRF i Włoch, po 3 z Belgii i Holandii oraz 2 z Luksemburga.

³⁶ Szerzej na temat Sekretariatu Wspólnego Zgromadzenia i Parlamentu Europejskiego patrz: P. J. G. Kapteyn, *op. cit.*, s. 151 i n.; P. Ginestet, *op. cit.*, s. 119 i n.; H. Manzanarès, *op. cit.*, s. 105 i n.

Parlamentu Europejskiego został Sekretariat Wspólnego Zgromadzenia, który dostosowano do problematyki trzech Wspólnot Europejskich.

Na czele Sekretariatu stoi Sekretarz Generalny mianowany przez Prezydium Parlamentu. Sekretariat dzieli się na cztery dyrekcje: komisji i badań parlamentarnych, dokumentacji parlamentarnej, administracyjną oraz ogólną. Sekretariat jest odpowiedzialny za dostarczanie komisjom materiałów do badań, dostarczanie dokumentów organom prasowym, radiowym, telewizyjnym w celu publikacji, zapoznawanie z nimi społeczeństw krajów członkowskich, sporządza i publikuje protokoły z obrad, dokonuje tłumaczeń, umożliwia wydawanie opracowań na temat działalności Parlamentu. Językami urzędowymi Parlamentu są: niemiecki, holenderski, włoski i francuski. Na te języki dokonuje się tłumaczeń wszystkich przemówień oraz publikuje się w nich dokumenty. Dnia 30 IX 1961 r. Sekretariat zatrudniał 413 pracowników. Siedziba Sekretariatu nie znajduje się w Strasburgu, gdzie obraduje Parlament Europejski, lecz w Luksemburgu.

D. Grupy (frakcje) polityczne³⁷ są nowym, niespotykanym do początku lat pięćdziesiątych, elementem organizacji międzynarodowych. Nie były one przewidziane statutowo w żadnym zachodnioeuropejskim zgromadzeniu międzyparlamentarnym. Wykształciły się najwcześniej w Zgromadzeniu Doradczym Rady Europejskiej oraz we Wspólnym Zgromadzeniu EWWS, gdzie następnie zostały „zalegalizowane” poprzez uchwalenie odpowiednich postanowień w regulaminach zgromadzeń. W Parlamencie Europejskim grupy polityczne zostały ustanowione na mocy regulaminu (art. 36).

Według postanowień regulaminu grupa polityczna powstaje z chwilą przedłożenia przewodniczącemu Parlamentu Europejskiego deklaracji o ustanowieniu grupy. Deklaracja winna zawierać nazwę grupy, podpisy jej członków oraz skład prezydium. Grupa może powstać dopiero wtedy, gdy w skład jej wejdzie co najmniej 17 członków Parlamentu Europejskiego. Tekst deklaracji o utworzeniu grupy (frakcji) politycznej publikuje się w dzienniku urzędowym Wspólnot. Żaden z członków Parlamentu Europejskiego nie może należeć do dwóch grup politycznych. W skład grup wchodzi parlamentarzyści z różnych państw członkowskich należący do tej samej lub zbliżonej programem partii politycznej³⁸.

W czerwcu 1964 r. w Parlamencie Europejskim, podobnie jak w innych zachodnioeuropejskich zgromadzeniach międzyparlamentarnych, istniały trzy

³⁷ Szerzej na temat ugrupowań politycznych we Wspólnym Zgromadzeniu i Parlamencie Europejskim patrz: P. O. Lapie, *Les trois communautés*. Paris 1960, s. 174 i n.; H. V. Schierwater, *op. cit.*, s. 30 i n.; P. Ginestet *op. cit.*, s. 104 i n.; H. Manzanarès, *op. cit.*, s. 113 i n.; P. J. G. Kapteyn, *op. cit.*, s. 64 i n.; A. Boisson, *Les parties politiques à l'Assemblée commune de la CECA*. „Annuaire Européen” t. V, s. 79 i n.

³⁸ Grupa chrześcijańskiej demokracji w czerwcu 1964 r. składała się z 14 członków niemieckiej Unii Chrześcijańsko-Demokratycznej, 4 niemieckiej Unii

grupy polityczne: chrześcijańsko-demokratyczna — 63 członków, socjalistyczna — 34, liberalna — 25. Ponadto formalnie istniała grupa złożona z 15 członków niestowarzyszonych, tj. nie należących do żadnej z wymienionych wyżej grup. Byli to członkowie gaullistowskiej UNR, którzy w lutym 1963 r. wystąpili z frakcji liberałów. Utworzyli oni grupę pod nazwą Europejska Unia Demokratyczna, która nie mogła być ze względów proceduralnych oficjalnie uznana, brakowało jej bowiem dwóch członków, by zgodnie z art. 36 regulaminu można było zawiadomić przewodniczącego Parlamentu o utworzeniu frakcji (w marcu 1965 r. zmieniono art. 36, obniżając liczbę parlamentarzystów niezbędną do utworzenia frakcji do 15, co pozwoliłoby na oficjalne uznanie Europejskiej Unii Demokratycznej).

Grupy polityczne posiadają przewodniczącego, prezydium oraz sekretarza. Ponadto tworzą one stałe komisje, dzielące się z reguły na szereg podkomisji (branżowych), które działają w czasie między sesjami³⁹. Grupy polityczne odgrywają w Parlamencie Europejskim poważną rolę. Prowadzą one aktywną działalność, wywierając istotny wpływ na podejmowane przez Parlament rezolucje. Niejednokrotnie zdarza się, że członkowie z tego samego parlamentu narodowego, na skutek odmiennych zaleceń grup, do których należą, głosują za przeciwstawnymi rezolucjami. Stwarza to Parlamentowi możliwość prowadzenia polityki ponadnarodowej, w imię interesów określonej partii politycznej. Grupom politycznym przyznawane są środki finansowe z budżetu Parlamentu Europejskiego, korzystają z jego pomieszczeń, pomocy Sekretariatu.

Grupy polityczne utrzymują ścisłe kontakty z podobnymi zespołami istniejącymi w innych zgromadzeniach międzyparlamentarnych oraz z partiami politycznymi, które reprezentują⁴⁰.

Powstanie grup politycznych w Parlamencie Europejskim, jak i w większości innych zachodnioeuropejskich zgromadzeń międzyparlamentarnych,

Chrześcijańsko-Socjalnej, 26 włoskiej Chrześcijańskiej Demokracji, 6 belgijskiej Partii Socjalno-Chrześcijańskiej, 3 francuskiego Republikańskiego Ruchu Ludowego, 5 holenderskiej Partii Ludowo-Katolickiej, 1 holenderskiej Partii Antyrewolucyjnej, 1 holenderskiej Unii Chrześcijańsko-Historycznej, 3 luksemburskiej Partii Chrześcijańsko-Socjalnej.

³⁹ Grupa socjalistyczna np. posiada dwie komisje: ekonomiczno-socjalną oraz prawną, zbierające się co 2—3 miesiące. Ponadto posiada trzy komitety branżowe: węglowy, transportowy oraz kartelowy. Grupa chrześcijańsko-demokratyczna posiada dwie komisje działające między sesjami. Na okres sesji parlamentu, w zależności od potrzeby, tworzy szereg grup roboczych.

⁴⁰ Grupa socjalistyczna od 1955 r. we Wspólnym Zgromadzeniu, a następnie w Parlamencie Europejskim, utrzymuje regularne kontakty z analogiczną grupą istniejącą przy Zgromadzeniu Doradczym Rady Europejskiej, z Międzynarodową Konfederacją Wolnych Syndykatów oraz z członkami tego związku w Komitecie Doradczym EWWS. W styczniu 1957 r. odbył się w Luksemburgu kongres partii socjalistycznych z państw członkowskich EWWS, na którym postanowiono utworzyć specjalne biuro koordynujące działalność partii oraz grupy socjalistycznej

wiąże się z tzw. ponadnarodowym kierunkiem integracji. Zwolennicy federacji europejskiej przywiązują do ich utworzenia wielką wagę, widząc w tym poważny krok na drodze do zjednoczenia. Według nich właśnie grupy polityczne kształtują „europejskie programy polityczne”, stojące ponad „lokalnymi”, narodowymi interesami, na podstawie których w przyszłości odbywać się będą powszechne, bezpośrednie wybory do parlamentu sfederalizowanej Europy⁴¹.

III. STATUTOWE UPRAWNIENIA A FAKTYCZNA DZIAŁALNOŚĆ

1. Kompetencje Parlamentu Europejskiego

Kompetencje Parlamentu Europejskiego, podobnie zresztą jak innych zachodnioeuropejskich zgromadzeń międzyparlamentarnych, są dosyć skromne. Parlament Europejski został bowiem pomyślany jako organ, który zbierałby się raz w roku na kilkudniową sesję w celu przeprowadzenia dyskusji i dokonania oceny działalności Wspólnot Europejskich na podstawie rocznego raportu, przesyłanego przez organy wykonawcze⁴², oraz podejmowania w związku z tym odpowiednich rezolucji o charakterze doradczym. Na żądanie większości swych członków, organów wykonawczych lub przedstawicielskich Parlament Europejski może zebrać się na sesję nadzwyczajną⁴³. Podczas dyskusji nad działalnością Wspólnot Parlament Europejski lub jego poszczególni członkowie mogą stawiać pytania organom wykonawczym, na które winny one odpowiedzieć ustnie lub pisemnie⁴⁴. W razie wykazania błędów w pracy organów wykonawczych Parlament Europejski może każdej z tych instytucji wyrazić większością dwóch trzecich głosów *votum* nieufności, w wyniku czego wszyscy ich członkowie winni ustąpić z zajmowanych

we Wspólnym Zgromadzeniu, a obecnie w Parlamencie Europejskim. Biuro to zwołuje co dwa lata kongres wspomnianych partii socjalistycznych, na którym m. in. przewodniczący grupy socjalistycznej w Parlamencie Europejskim przedstawia dotychczasową działalność tej grupy, ustala się jej program działania w przyszłości. Grupa chrześcijańsko-demokratyczna utrzymuje regularne kontakty z analogiczną grupą w Zgromadzeniu Doradczym Rady Europejskiej, Międzynarodową Konfederacją Chrześcijańskich Syndyków oraz z pozarządowym stowarzyszeniem działającym na rzecz europejskiego federalizmu — *Nouvelles Equipes Internationales*. Ponadto utrzymuje ona kontakty z analogicznymi frakcjami w parlamentach państw członkowskich Wspólnot. Przewodniczący tej grupy odbywa każdego roku spotkania z tymi frakcjami, na których omawia dotychczasową i przyszłą działalność grupy. Grupa liberałów utrzymuje kontakty z analogicznymi partiami w NRF, Belgii, a przede wszystkim we Włoszech.

⁴¹ Por. H. Manzanarès, *op. cit.*, s. 113.

⁴² Nadsyłanie Parlamentowi Europejskiemu przez organy wykonawcze rocznego raportu z działalności Wspólnot jest zagwarantowane statutowo (art. 24, ust. 1 i art. 17 EWWS; art. 113 i 125 *Euratomu*; art. 143 i 156 EWG).

⁴³ Art. 22 EWWS, art. 139 EWG, art. 109 *Euratomu*.

⁴⁴ Art. 23 ust. 3 EWWS, art. 140 ust. 3 EWG, art. 110 ust. 3 *Euratomu*.

stanowisk⁴⁵. Nowy organ wykonawczy powołują jednak rządy państw członkowskich⁴⁶.

Oprócz powyższych uprawnień kontrolnych⁴⁷, Parlament Europejski posiada kompetencje doradcze i opiniodawcze⁴⁸. W 18 wypadkach, według statutu EWG, oraz w 12, według statutu *Euratomu*, organy wykonawcze, a przede wszystkim przedstawicielskie, przed podjęciem decyzji winny zasięgnąć opinii Parlamentu Europejskiego. Obowiązkowa konsultacja dotyczy następujących dziedzin:

- a) zatrudnienia, spraw związanych z podróżowaniem ludności krajów członkowskich, wolnego osadnictwa, ochrony sanitarnej, wzajemnego uznawania dyplomów;
- b) ustanowienia wspólnego rynku — eliminacji dyskryminacji gospodarczej, redukcji stawek celnych, polityki rolnej i socjalnej, transportu, zaopatrzenia w surowce;
- c) organizacji instytucjonalnej Wspólnot — statutu funkcjonariuszy Wspólnot, rewizji traktatów źródeł finansowania.

Statut EWWS nie przewiduje konsultacji obligatoryjnej Parlamentu Europejskiego.

Ponadto organa powyższe mogą zasięgać opinii Parlamentu Europejskiego również w innych wypadkach, nieprzewidzianych w statucie. Wszystkie opinie mają charakter wyłącznie doradczy i nie przysparzają tym organom jakichkolwiek dodatkowych trudności w wypadku, gdy podejmują one decyzje niezgodne z opinią Parlamentu Europejskiego. Jedynie w dziedzinie finansowania, w razie zgłoszenia przez Parlament Europejski poprawek do przedstawionego projektu budżetu Wspólnoty, odpowiedni organ musi ponownie uchwalić projekt kwalifikowaną większością głosów⁴⁹.

Rezolucje oraz opinie podejmowane są przez Parlament Europejski bezwzględną większością głosów⁵⁰. Natomiast uchwały o charakterze wewnętrznno-organizacyjnym, dotyczące np. regulaminu wewnętrznego lub porządku obrad, podejmowane są zwykłą większością głosów jego członków⁵¹.

Wreszcie Parlament Europejski posiada pewne uprawnienia w zakresie

⁴⁵ Art. 24, ust. 2 i 3 EWWS; art. 144 EWG; art. 114 *Euratomu*.

⁴⁶ Art. 10 EWWS, art. 158 EWG, art. 127 *Euratomu*.

⁴⁷ Szerzej na temat uprawnień kontrolnych Wspólnego Zgromadzenia i Parlamentu Europejskiego patrz: H. V. Schierwater, *op. cit.*, s. 67 i n.; V. P. Ginestet, *op. cit.*, s. 22 i n., 42 i n.; W. Hoffmann, *op. cit.*, s. 38 i n.; H. Manzanarès, *op. cit.*, s. 160 i n.; P. Wigny, *op. cit.*, s. 63 i n.; P. Wigny, *Un témoignage sur la Communauté des six 1957*, s. 37 i n.

⁴⁸ Szerzej na temat uprawnień doradczych Wspólnego Zgromadzenia i Parlamentu Europejskiego patrz: P. Ginestet, *op. cit.*, s. 55 i n.; P. Wigny, *L'Assemblée parlementaire dans l'Europe des six*, s. 67 i n.

⁴⁹ Art. 203, ust. 4 EWG; art. 177, ust. 4 *Euratomu*.

⁵⁰ Art. 141 EWG, art. 111 *Euratomu*.

⁵¹ Art. 25 EWWS, art. 142 EWG, art. 112 *Euratomu*.

rewizji traktatu ustanawiającego EWWS, które przejął po Wspólnym Zgromadzeniu tej Wspólnoty. Mianowicie na mocy art. 95, po upływie okresu przejściowego EWWS, jeśli zaistnieje konieczność, organ wykonawczy (Wysoka Władza) oraz przedstawicielski (Specjalna Rada Ministrów) — podejmując decyzję większością pięć szóstych głosów — mogą wspólnie zgłosić projekt poprawek do przepisów dotyczących kompetencji organu wykonawczego. Poprawki te nie mogą jednak wywoływać zmian w postanowieniach art. 2, 3 i 4 lub w stosunku pomiędzy kompetencjami organu wykonawczego i innych organów Wspólnoty. Projekt poprawek rozpatruje Trybunał i jeśli uzna, że odpowiadają one wyżej wymienionym warunkom, przekazuje się je Parlamentowi Europejskiemu. Nabierają one mocy, gdy uzyskają aprobatę trzech czwartych głosujących, stanowiących dwie trzecie członków Parlamentu⁵².

2. Działalność Parlamentu Europejskiego

Parlament Europejski prowadzi bardzo aktywną działalność, przy czym wykazuje on stałą tendencję do rozszerzania zakresu swoich kompetencji, tworzenia nowych form i środków kontroli organów wykonawczych, wywierania skutecznego nacisku na politykę organów przedstawicielskich Wspólnot, a w pewnym stopniu także na rządy państw członkowskich. Tendencja ta wypływa z głównych zadań zachodnioeuropejskich zgromadzeń międzyparlamentarnych, które dążą do utworzenia ponadnarodowego parlamentu sfederalizowanej Europy m. in. poprzez powolne a systematyczne, rozszerzanie kompetencji, by w przyszłości — po połączeniu się — utworzyć rzeczywisty załączek parlamentu Europy zachodniej. Wszystkie one — jak stwierdza G. Rencki — zmierzają do tego, by „stać się prawdziwym parlamentem”⁵³.

Stąd już w początkowym okresie tworzenia tych zgromadzeń obserwujemy dążenie do przybierania form instytucjonalno-organizacyjnych na wzór parlamentów narodowych. Do form tych należy zaliczyć ustanowienie w traktatach pozycji prawnej członka zgromadzeń analogicznie do pozycji posła do parlamentu narodowego, uchwalenie przez zgromadzenia regulaminów, przyjęcie sposobu prowadzenia obrad, zasiadania, głosowania, ustanowienie politycznych klubów poselskich na wzór parlamentów narodowych. Znamienna też jest sama nazwa, jaką nadano omawianemu organowi — Parlament Europejski.

Tendencja do rozszerzania kompetencji wynika też z naczelnej zasady, jaką kieruje się Parlament Europejski w swej działalności. Podobnie jak

⁵² Dotychczas w ten sposób przeprowadzono jedną rewizję traktatu EWWS. Mianowicie w 1960 r. zmieniono postanowienia art. 56.

⁵³ G. Rencki, *L'Assemblée Consultative de l'Europe. Essai de définition de sa nature juridique*. Paris 1956, s. 35.

jego poprzednik — Wspólne Zgromadzenie EWWS, stoi na stanowisku sformułowanym w planie Schumana i potwierdzonym w układach rzymskich, że Wspólnoty Europejskie należy traktować jako pierwszy krok ku szeroko pojętej integracji Europy zachodniej. Równocześnie uważa on, że inicjatywa postępu integracji zachodnioeuropejskiej winna wychodzić przede wszystkim od zgromadzeń międzyparlamentarnych. Winny być one kuźnią idei, pomysłów, inicjatorem nowych form ułatwiających realizację postulatu szerokiej integracji wewnątrz Wspólnot, jak i całej Europy zachodniej⁵⁴.

Zrozumiałe staje się więc, że Parlament Europejski dąży do ogarnięcia całokształtu problemów Wspólnot, a w pewnym stopniu także i Europy zachodniej. By sprostać na taką skalę zakrojonym zadaniom Parlament Europejski, korzystając z doświadczeń Wspólnego Zgromadzenia, niezmiernie rozszerzył czas swoich obrad. Na mocy art. 1 regulaminu sesja zwyczajna została rozbita na dwie części: sesję wiosenną, rozpoczynającą się na początku maja, oraz sesję jesienną, rozpoczynającą się pod koniec października. Ponadto w praktyce wytworzył się zwyczaj kilkakrotnego w ciągu roku zwoływania sesji nadzwyczajnych. I tak w 1959 r. Parlament Europejski odbył łącznie z posiedzeniami zwyczajnymi 7 sesji, w 1960 — 6, 1961 — 7, 1962 — 8, 1963 — 8 sesji. Dlatego też Parlament Europejski można w pewnym sensie traktować jako stale obradujące zgromadzenie. Sesje odbywają się bowiem w istocie w odstępach zaledwie kilku, rzadziej kilkunastotygodniowych. Ciągłość prac podtrzymywana jest przez działalność komisji. W praktyce nie ma tygodnia, w którym nie odbyłoby się posiedzenie co najmniej jednej z komisji Parlamentu⁵⁵.

Z drugiej strony, w celu realizacji nakreślonych zadań, Parlament Europejski niezmiernie się rozbudował. Utworzył on 13 stałych komisji, ponadto w zależności od sytuacji powołuje komisje tymczasowe, grupy robocze, wreszcie wykształcił grupy polityczne, które nie tylko nie są przewidziane w statutach Wspólnot, ale w ogóle są nową instytucją w organizacjach międzynarodowych.

Działalność Parlamentu Europejskiego można podzielić na prowadzoną wewnątrz oraz na zewnątrz Wspólnot Europejskich. W pierwszym zakresie dokonuje analizy działalności Wspólnot na podstawie rocznych raportów przesyłanych przez organy wykonawcze, problemów wniesionych pod obrady przez jego członków oraz spraw przekazanych przez organy Wspólnot w celu

⁵⁴ Por. P. Reuter, *Les institutions de la Communauté à l'épreuve*. „Droit social” 1954, s. 516 i n.; P. Ginestet, *op. cit.*, s. 88 i n.; H. Manzanarès, *op. cit.*, s. 134 i n.; P. J. G. Kapteyn, *op. cit.*, s. 163 i n.

⁵⁵ Z powodu braku dokładnych danych odnośnie do ilości posiedzeń komisji Parlamentu Europejskiego obrazujemy tę kwestię na przykładzie Wspólnego Zgromadzenia. W 1953 r. komisje Wspólnego Zgromadzenia odbyły 36 posiedzeń, w 1954 — 69, 1955 — 88, 1956 — 67, 1957 — 107, do 28 II 1958 r. — 15 posiedzeń (wg H. Manzanarès, *op. cit.*, s. 190).

wydania opinii. Ponadto zajmuje się on swoimi zagadnieniami wewnętrznymi-organizacyjnymi.

Roczne raporty organów wykonawczych redagowane są bardzo szczegółowo, co jest wynikiem stanowiska Wspólnego Zgromadzenia EWWS, a następnie Parlamentu Europejskiego, które niejednokrotnie zwracały uwagę organom wykonawczym Wspólnot na niedostateczny zakres informacji z tej lub innej dziedziny, domagając się ich uzupełnienia czy rozszerzenia. Postulaty tego rodzaju były z reguły przez organy wykonawcze uwzględniane.

Praca Parlamentu Europejskiego nad rocznym raportem nie ogranicza się do ogólnej analizy, po której akceptowano by lub nie działalność Wspólnot, co zresztą oznaczałoby wyrażenie *votum* nieufności dla organów wykonawczych. W praktyce, po otrzymaniu raportu, zostaje on partiami przekazany do poszczególnych komisji specjalistycznych, które przeprowadzają szczegółowe badania. Na posiedzenia komisji zaprasza się przedstawicieli organów wykonawczych, organizacji ekonomicznych, ekspertów. W celu wyjaśnienia niejasności, komisje mogą poprzez przewodniczącego Parlamentu zadawać pytania organom wykonawczym, a na mocy art. 44 i 45 regulaminu Parlamentu również organom przedstawicielskim, na które mogą one odpowiedzieć ustnie lub pisemnie.

Należy zaznaczyć, że zarówno komisje, jak i członkowie w samym Parlamencie Europejskim w szerokim stopniu korzystają z tych uprawnień. Od chwili rozpoczęcia pracy Parlamentu Europejskiego (19 III 1958 r.) do 2 VII 1963 r. postawiono wspomnianym organom 579 pytań. Tymczasem członkowie Wspólnego Zgromadzenia w ciągu jego istnienia (1952—1958) skorzystali z tych możliwości zaledwie 60 razy.

Następnie komisje formułują swe wnioski, które są referowane na posiedzeniu Parlamentu Europejskiego. Na wstępie debaty, w której biorą też z reguły udział przedstawiciele organów wykonawczych, a ostatnio również organów przedstawicielskich, przewodniczący organu wykonawczego wygłasza *exposé* wyjaśniające podstawowe elementy rocznego sprawozdania, następnie referowane są wyniki prac komisji, po czym rozpoczyna się dyskusja. Przedstawiciele organów wykonawczych odpowiadają na stawiane im pytania, mogą udzielać wyjaśnień z własnej woli. Wreszcie Parlament Europejski podejmuje uchwały.

Dotychczas Parlament Europejski nie skorzystał z prawa wyrażenia *votum* nieufności organom wykonawczym Wspólnot⁵⁶. Uchwala on natomiast każdego roku kilkadziesiąt rezolucji, zawierających albo aprobatę, albo krytykę konkretnych posunięć organów Wspólnot, postulaty podjęcia lub zaniechania

⁵⁶ W 1956 r. grupa polityczna socjalistów we Wspólnym Zgromadzeniu oraz ta sama grupa w 1963 r. w Parlamencie Europejskim po dyskusji nad raportem Wysokiej Władzy EWWS zgłosiła projekt rezolucji ostro krytykującej jej działalność. Przyjęcie takiej rezolucji oznaczałoby w praktyce wyrażenie *votum* nieufności. Projekt rezolucji został jednak przez zgromadzenie odrzucony.

danej akcji, wskazania odnośnie do metod i środków realizacji zadań Wspólnot. Od 19 III 1958 r. do 1 VII 1963 r. Parlament Europejski podjął 285 rezolucji, gdy tymczasem Wspólne Zgromadzenie w ciągu swego istnienia (1952—1958) uchwaliło ich zaledwie 87.

A zatem, wbrew pierwotnym założeniom rozwijania Parlamentu Europejskiego w kierunku instytucji ponadnarodowej, jedno z jego najważniejszych zadań — ocena działalności Wspólnot na podstawie ich rocznych raportów — sprowadza się jedynie do podejmowania uchwał o charakterze wyłącznie doradczym, spełniających rolę narzędzia nacisku na organy Wspólnot i rządy państw członkowskich. Ten stan jest wynikiem postawy niektórych państw członkowskich, przede wszystkim Francji, które sprzeciwiają się budowaniu Parlamentowi Europejskiemu ponadnarodowej pozycji.

Podobna procedura, jak przy analizie rocznych raportów, stosowana jest przy omawianiu zagadnień zgłoszonych na obrady Parlamentu Europejskiego przez jego członków względnie przedłożonych przez organy wykonawcze lub przedstawicielskie Wspólnot w celu uzyskania opinii zgromadzenia. Dany problem jest więc najpierw przekazywany właściwej komisji, następnie referowany na plenarnym posiedzeniu Parlamentu, po czym odbywa się dyskusja i podejmowane są rezolucje czy wydawane opinie.

W zakresie działalności wewnątrz Wspólnot Europejskich Parlament Europejski wykazuje stałą tendencję do rozszerzania swych kompetencji i tworzenia nowych środków nacisku na organy Wspólnot, a w pewnym stopniu także na rządy państw członkowskich. Tak więc np. prowadzi on nieprzewidzianą w statutach działalność w celu zbliżenia Wspólnot. Każdego roku uchwała on szereg rezolucji postulujących koordynację pracy Wspólnot, podejmowanie wspólnych przedsięwzięć itp. Rezultatem tych zabiegów są m. in. okresowe (co miesiąc) spotkania szefów organów wykonawczych, na których omawia się sprawy koordynacji pracy poszczególnych Wspólnot. Równocześnie Parlament prowadzi szeroką akcję propagującą tworzenie wspólnych organów trzech organizacji europejskich⁵⁷. W wyniku tej działalności w latach 1959—1961 utworzono szereg wspólnych służb technicznych, np. prawną, statystyczną, prasową i informacyjną, a w kwietniu bieżącego roku osiągnięto porozumienie w sprawie fuzji (z dniem 1 I 1966 r.) organów wykonawczych i przedstawicielskich Wspólnot.

Parlament Europejski dążył także do nawiązania bliższych kontaktów, uzyskania szerszych możliwości wpływu na politykę organów przedstawicielskich oraz rządów państw członkowskich. Statuty Wspólnot Europejskich nie precyzują, pod którym adresem mogą być zgłaszane rezolucje. Na podstawie ogólnego ducha postanowień należy sądzić, że rezolucje winny być zgłaszane tylko organom wykonawczym, a opinie — organom przedstawi-

⁵⁷ Por. C. Lasalle, *L'Assemblée parlementaire européenne et la coordination des Communautés*. „Le droit européen” nr 8 1959; H. Manzanarès, *op. cit.*, s. 250 i n.

cielskim lub wykonawczym. Tymczasem w praktyce Parlament Europejski przedstawia zarówno rezolucje, jak i opinie, które podjął z własnej inicjatywy, nie tylko organom wykonawczym, lecz coraz częściej organom przedstawicielskim, a ostatnio nawet rządów państw członkowskich. Równocześnie stworzył on nowe środki nacisku. Do nich należy zaliczyć: przyznanie w regulaminie (art. 44 i 45) członkom i komisjom Parlamentu Europejskiego prawa zwracania się z ustnymi i pisemnymi zapytaniem również do organów przedstawicielskich, instytucję tzw. poszukiwania niezależnej dokumentacji oraz instytucję petycji. Pod pojęciem „poszukiwania niezależnej dokumentacji” kryje się organizowanie narad z ekspertami poszczególnych dziedzin, przeprowadzanie zakrojonych na szeroką skalę ankiet, wyniki których przekazywane są powyższym organom. Ponadto Parlament przekazuje tym organom, niejednokrotnie z określeniem swojego stanowiska w danej sprawie, petycje zgłoszone przez ludność krajów członkowskich⁵⁸.

Statuty Wspólnot Europejskich stwarzają Parlamentowi Europejskiemu, poza obowiązkową konsultacją w niektórych zagadnieniach, nikłe możliwości kontaktów z organami przedstawicielskimi. Stąd też Parlament, przy poparciu organów przedstawicielskich, zorganizował specjalną instytucję, tzw. kolokwia, pozwalającą mu na utrzymywanie stałych kontaktów z tymi organami. Są to coroczne spotkania Parlamentu Europejskiego z organami przedstawicielskimi, na których omawia się jeden z głównych kierunków działalności Wspólnot. Ponadto podejmował on szereg akcji zmierzających do szerszego i aktywniejszego udziału organów przedstawicielskich w jego pracach. Wreszcie wytworzył zwyczaj przeprowadzania na sesji plenarnej okresowych dyskusji, poświęconych wyłącznie pracy organów przedstawicielskich.

W zakresie działalności zewnętrznej Parlament Europejski, podobnie jak Wspólne Zgromadzenie, podejmował i podejmuje szereg akcji w celu doprowadzenia do ściślejszej współpracy państw członkowskich również w dziedzinach nie objętych zakresem działalności Wspólnot Europejskich. Uchwalił m. in. kilka rezolucji postulujących utworzenie tzw. Unii Politycznej państw członkowskich, a w 1961 r. opracował nawet wstępny projekt takiej organizacji. W jej ramach miała się realizować ścisła współpraca państw członkowskich Wspólnot Europejskich w dziedzinie polityki zagranicznej, kulturalnej, socjalnej, ekonomicznej oraz obronnej. Unia Polityczna oraz Wspólnoty Europejskie posiadałyby wspólne organy, zaś Parlament Europejski o rozszerzonych kompetencjach, powstały w wyniku bezpośrednich, powszechnych wyborów, byłby wspólnym organem parlamentarnym tych organizacji⁵⁹.

Parlament Europejski prowadzi też szeroką działalność na rzecz powiązania

⁵⁸ Por. J. Lyon, *op. cit.*, s. 49 i n.; P. Ginestet, *op. cit.*, s. 71 i n.

⁵⁹ Szerzej na ten temat patrz: H. Manzanarès, *op. cit.*, s. 259 i n.

Wspólnot Europejskich, przede wszystkim EWG, z innymi krajami zachodnio-europejskimi oraz afrykańskimi. Popierał on aktywnie prace zmierzające do utworzenia stowarzyszenia EWG i krajów afrykańskich, przy czym postulował współpracę tych państw nie tylko w dziedzinie ekonomicznej, ale również w pewnym przynajmniej zakresie w dziedzinie politycznej. Z chwilą powstania takiego stowarzyszenia i utworzenia jako jednego z jego organów Parlamentarnej Konferencji Stowarzyszenia⁶⁰, delegaci Parlamentu Europejskiego stali się siłą napędową tego organu, dzięki czemu prowadzi ona ożywioną działalność wykazując tendencję do rozszerzania swoich kompetencji.

Parlament Europejski poparł również prace zmierzające do utworzenia stowarzyszenia EWG z Grecją i Turcją⁶¹, postulując utworzenie i w tych stowarzyszeniach organów parlamentarnych. W rezultacie szeregu akcji Rada Stowarzyszenia EWG z Grecją powołała Komisję Parlamentarną Stowarzyszenia, składająca się z 14 delegatów Parlamentu Europejskiego i 14 członków parlamentu greckiego. Prace nad utworzeniem organu parlamentarnego Stowarzyszenia EWG i Turcji są w toku.

Ponadto Parlament Europejski odbywa każdego roku spotkanie ze Zgromadzeniem Doradczym Rady Europejskiej⁶². Na spotkaniach tych omawiane są nie tylko kwestie dotyczące Rady Europejskiej i Wspólnot Europejskich, ale niemal wszystkie problemy Europy zachodniej.

Skuteczność działania Parlamentu Europejskiego trudno dokładnie ocenić. Rezolucje i opinie wydawane przez ten organ mają bowiem charakter doradczy. Stanowią one jedynie pewien element nacisku zarówno na organy Wspólnot, jak i rządy państw członkowskich. Ogólnie można stwierdzić, że rezolucje i opinie Parlamentu Europejskiego nie pozostają bez echa, są one nieraz w poważnym stopniu uwzględniane przez organy Wspólnot, a także przez rządy państw członkowskich. Wobec posiadania jedynie fragmentarycznych danych, dla zobrazowania skuteczności działania Parlamentu, przytoczymy kilka zaledwie przykładów z terenu tegoż organu, jak i jego poprzednika, mającego analogiczne kompetencje i zakres działania — Wspólnego Zgromadzenia. Na 16 poprawek zgłoszonych w styczniu 1960 r. przez Parlament Europejski do projektu Europejskiego Funduszu Socjalnego, organ przedstawicielski EWG uwzględnił 7, 9 zaś odrzucił. Natomiast na 13 poprawek zgłoszonych w październiku tegoż roku przez Parlament Europejski do

⁶⁰ Art. 39 konwencji o stowarzyszeniu pomiędzy EWG i krajami afrykańskimi. Tekst konwencji z 20 VII 1963 r. w *Europäisches Parlament. Sitzungsdokument* 53-II/1963; „Archiv des Völkerrechts” Heft 3/1964, s. 324 i n.

⁶¹ Rezolucja nr 94. „Journal Officiel des Communautés” z 16 XI 1960.

⁶² Instytucja corocznych spotkań ze Zgromadzeniem Doradczym Rady Europejskiej została przejęta przez Parlament Europejski po Wspólnym Zgromadzeniu EWWS. Na mocy art. 6 protokołu w sprawie stosunków (EWWS) z Radą Europejską w 1955 r. Zgromadzenie Doradcze i Wspólne Zgromadzenie osiągnęły porozumienie, na podstawie którego spotykały się co roku na kilkudniowe, wspólne obrady.

projektu regulaminu dotyczącego wolnego przepływu siły roboczej w ramach EWG, organ przedstawicielski tej Wspólnoty uwzględnił całkowicie 6, częściowo 2, a odrzucił 5 poprawek⁶³. Wreszcie na 110 postulatów wysuniętych w rezolucjach Wspólnego Zgromadzenia, podjętych w okresie od sierpnia 1952 do listopada 1956 r., 45 zostało przez organ wykonawczy lub przedstawicielski wykonanych całkowicie, 32 częściowo a 33 zostały odrzucone⁶⁴.

Należy podkreślić, że znaczenie i waga rezolucji odrzucanych jest niewspółmiernie większa od wykonywanych. Te ostatnie mają bowiem charakter bardziej formalny, dotyczą na ogół przeprowadzenia niewielkich zmian organizacyjnych we Wspólnotach, technicznych usprawnień w działalności organizacji integracyjnych. Rezolucje odrzucane natomiast postulowały przede wszystkim zwiększenie kompetencji poszczególnych organów Wspólnot, szerszą integrację państw członkowskich. Podsumowując uwagi dotyczące działalności Parlamentu Europejskiego należy raz jeszcze podkreślić, że prowadzi on bardzo aktywną działalność, podporządkowaną całkowicie idei zespolenia trzech Wspólnot Europejskich, rozszerzenia integracji ekonomicznej, społecznej, kulturalnej, a w pewnym stopniu również politycznej i militarnej. W toku tej działalności wykazuje on stałą tendencję do rozszerzania swoich kompetencji, tworzenia nowych form i środków kontroli, nacisku na organy Wspólnot, a także rządy państw członkowskich.

Rozszerzanie kompetencji, jak zresztą sama pozycja Parlamentu Europejskiego, nie przedstawia się jednak tak, jak to twierdzą rzecznicy idei ponadnarodowej integracji, traktujący organ ten jako załączek przyszłego parlamentu państw członkowskich Wspólnot, który stale wzmacnia swoją pozycję. Jest faktem, że Parlament Europejski rozszerza swoje kompetencje, ale jedynie w zakresie problematyki, którą może analizować i podejmować odpowiednie rezolucje i to wyłącznie o charakterze doradczym. Jeśli zaś chodzi o ponadnarodowe uprawnienia, to nie tylko takich Parlamentowi Europejskiemu nie przyznano, ale nie wykorzystuje się nawet jego najważniejszego uprawnienia przyznanego statutowo — prawa składania z urzędu egzekutyw Wspólnot Europejskich. Ten stan, jak już wspomnieliśmy, jest wynikiem stanowiska niektórych państw (Francja), które sprzeciwiają się tworzeniu ponadnarodowych instytucji w ramach Wspólnot, czego ostatnim dowodem jest odrzucenie projektu przyznania Parlamentowi Europejskiemu pewnych uprawnień kontrolnych nad tzw. funduszem rolnym EWG.

Należy podkreślić, że w przeciwieństwie do Konferencji Parlamentarzyistów NATO, Zgromadzenia Unii Zachodnioeuropejskiej, a przede wszystkim Zgromadzenia Doradczego Rady Europejskiej, Parlament Europejski unika hałaśliwej działalności propagandowo-ideologicznej. Trzeba jednak przy tym

⁶³ Wg H. Manzanarès, *op. cit.*, s. 240.

⁶⁴ Wg E. B. Haas, *The Union of Europe. Political, Social and Economical Forces 1950—1957*. London 1958, s. 477.

zauważyć, że niejednokrotnie zachodnioeuropejskie siły imperialistyczne wykorzystują forum Parlamentu, forsując rezolucje zmierzające do przeciwstawienia państw członkowskich Wspólnot obozowi socjalistycznemu, udzielenia poparcia poczynaniom rządów państw dążących do zjednoczenia Europy zachodniej we wspólnym bloku antykomunistycznym.

IV. UWAGI KOŃCOWE

1. Organizacje międzynarodowe przed II wojną światową składały się z organów przedstawicielskich oraz administracyjnych. W skład pierwszych wchodził reprezentanci poszczególnych państw członkowskich, w skład drugich — funkcjonariusze międzynarodowi — z reguły obywatele państw członkowskich, nie reprezentujący jednak swoich krajów, lecz zatrudnieni w organizacji na podstawie umowy o pracę. Nie tracąc obywatelstwa, nie mogli oni jednak w okresie zatrudnienia otrzymywać ani od swoich rządów, ani od rządów innych państw, jakichkolwiek instrukcji i poleceń. Jedynym ich zleceńdawcą była organizacja międzynarodowa i winni byli oni działać wyłącznie w jej interesie.

Instytucja zgromadzenia międzyparlamentarnego nie jest zjawiskiem nowym. Od 1889 r. działa np. Unia Międzyparlamentarna skupiająca przed 1914 r. parlamentarzystów kilkunastu, a obecnie ponad 60 państw. Po I wojnie światowej na jej bazie powstały regionalne sekcje, unie międzyparlamentarne, prowadzące nieraz, jak np. Północna Unia Międzyparlamentarna, prace niezależnie od Unii Międzyparlamentarnej. Ta ostatnia jest jednak organizacją pozarządową.

Tymczasem zachodnioeuropejskie zgromadzenia międzyparlamentarne wchodzi w skład organizacji międzynarodowych, są jednym z organów tych organizacji. Jedyny wyjątek stanowi Rada Nordycka. Nie wchodzi ona bowiem w skład organizacji międzynarodowej, lecz działa samodzielnie. Analiza jej podstaw prawnych oraz działalności prowadzi do wniosku, że stanowi ona nową niespotykaną dotychczas odmianę organizacji międzynarodowej, którą można by określić międzynarodową organizacją parlamentarną⁶⁵. Podobny charakter prawny miała Międzyparlamentarna Doradcza Rada Beneluksu w latach 1956—1960, tj. do chwili wejścia w życie układu ustanawiającego Unię Ekonomiczną Beneluksu, na mocy którego stała się ona jednym z organów tej Unii.

Członkami zachodnioeuropejskich zgromadzeń międzyparlamentarnych nie są ani przedstawiciele krajów, ani funkcjonariusze międzynarodowi, lecz parlamentarzyści wybrani przez parlamenty poszczególnych państw członkowskich. Członkowie tych zgromadzeń nie mogą otrzymywać żadnych in-

⁶⁵ Por. Z. M. Klepacki, *Prawne i polityczne aspekty Rady Nordyckiej*. „Sprawy Międzynarodowe” nr 8/1964, s. 85 i n.

strukcji ani od rządów państw członkowskich, ani od organizacji czy też parlamentów; kóre ich wybrały. Nie są oni zobowiązani do zdawania przed kimkolwiek sprawozdań ze swej działalności, którą formalnie mogą prowadzić według swojego uznania.

A zatem zachodnioeuropejskie zgromadzenia międzyparlamentarne, w tym również Parlament Europejski, są nowym, niespotykanym przed II wojną światową⁶⁶, typem organu międzynarodowego, który można określić terminem „parlamentarny”. Organ ten może wchodzić w skład organizacji międzynarodowych, bądź działać samodzielnie jako organizacja międzynarodowa. Członkowie zaś tych zgromadzeń stanowią nową kategorię członków organów organizacji międzynarodowych.

2. Wspólny organ parlamentarny Wspólnot Europejskich uważany jest przez zachodnioeuropejską doktrynę prawną i polityczną za „suwerenny parlament”, posiadający szereg ponadnarodowych elementów. Już w 1952 r. przewodniczący Wysokiej Władzy EWWS, przemawiając 11 września na posiedzeniu Wspólnego Zgromadzenia, poprzednika Parlamentu Europejskiego, stwierdził: „Jesteście w Europie pierwszym suwerennym parlamentem, utworzonym na bazie ponadnarodowej”⁶⁷. Tymczasem w rzeczywistości, jak to wykazywaliśmy, organ parlamentarny Wspólnot Europejskich nie jest ani „parlamentem” ani „europejskim”. Posiada on bowiem jedynie nikłe kompetencje w zakresie kontroli parlamentarnej egzekutyw Wspólnot, nie ma zaś charakteru ponadnarodowego. Z drugiej strony organ ten można byłoby opatrzeć jedynie atrybutem „zachodnioeuropejskim”, gdyż nie należą do niego nie tylko państwa Europy wschodniej, ale również szereg krajów Europy zachodniej. Nazwa więc tego organu — Parlament Europejski — stosowana jest także ze względów propagandowych, z uwagi na cele postawione przed tym organem.

W istocie rzeczy Parlament Europejski na obecnym etapie rozwoju jest grupą nacisku. Uchwały jego nie są bowiem obowiązujące, lecz stanowią pewien polityczny i moralny element wywierania wpływu na organy Wspólnot i rządy państw członkowskich. Stanowią one ponadto instrument mobilizowania określonych sił politycznych oraz opinii publicznej wokół postulatu zjednoczenia Europy zachodniej.

⁶⁶ W niemieckim związku celnym (1867—1871) istniało dwuizbowe zgromadzenie parlamentarne (*Zollparlament* i *Zollbundesrat*). Traktowane było ono jednak jako wspólny organ należący do struktury poszczególnych państw. Por. G. Jellinek, *Die Lehre von den Staatenverbindungen*. Wien 1882, s. 168 i n.

⁶⁷ Cyt. wg H. Manzanarès, *op. cit.*, s. 286.